

Czigány adomák.

Közli

Víg Dezső.

Pest

Kilián György egyetemi könyvtáros tulajdona.

1858.

Nyomatott Wigandnál Pozsonyban.

E l ő s z ó.

Jócai. Vas Gereben, ör. Hegedűs Lajos adomagyűjteményeiben, kivált az utóbbiban, vannak ugyan cigány adomák, de bennök nincsenek még egészen összegyűjtve ezen eredeti nép ötletei, melyek kaczajra fakasztottak már nem egy társas kört. Nem állítom, hogy az itt közlött gyűjteményben feltalálható minden cigány adoma, mely a nép ajkain él: azt sem mondom, hogy adomáim egytől egyig újak, eddig mindenhol ismeretlenek: úgy

hiszem mégis, hogy nagyobb részök ittott tudva még nem volt s egy pár mosolyt képes lesz csalni az ilyeneket kedvelők ajkaira. Célom csak ez volt.

Hegylak, oct. 22. 1857.

Víg Dezső.

Csak a generalis?

Szokása volt egy tábornoknak váratlanul meglátogatni katonáit,

Egy folyó partján állt a lőporraktár, melyhez a tábornoknak egy ilyen szemleútjakor épen egy cigány volt őrnek kirendelve. Nagy volt a forróság s a cigányban még nagyobb a vágy, félretenni a puskát, levetni az egyenruhát s befeküdni a folyóba. Azt ő meg is tette. De mialatt kényelmesen heverész a habok közt, épen akkor a lőporraktár megtekintésére elindul tisztei kíséretében a tábornok is, kit távolról megpillantva a fürdőnek egy társa, rárivall a moréra:

Gyere ki, mert mindjárt tied az Ötven bot!

A morénak sem kell több, kiugrik a partra s katonásan gyors öltözködése közben kérdi rárivallt társától:

„Nos hát mi baj?”

„Hát nem látod, hogy jön a generalis?”
viszonzá pajtása.

„Csak a generalis?” mormogott a cigány neheztelve a miatt, hogy a hús vizet olyan csekélységért oda kellett hagynia. „His én azt gondoltán, hogy a solgabíró gyün hajdú urammal együtt.”

Minő a szolgálat, olyan a fizetés.

Meghal a cigány anyja. Búsultában a more elmegy a paphoz s kéri őt, temesse el a halottat misével.

„Kis vagy nagy misét akarsz?” kérdi a pap.

„Má csak szeretném eltemetni becsületesen, mint seginy emberhez illik – nagy misével,” válaszolt a cigány.

„De van-e elegendő pénzed, hogy megfizethesd a nagy miseért járó stólát?” kérdi ismét a pap.

„Pizseeském nekem bizson nincs,” lőn a felelet, „de van olyan síp kis malacskám, hogy három nagy mise is kitelik belíle, pízis helyett azst hozsom el tisztelendé atyaságának.”

Beleegyezett a pap, de gyanítva, hogy a malacson aligha lesz vastag szalonna, nagy helyett kis misét kezdett szolgálni, mit észre-
vevén a cigány, kisurran a templomból, elviszi a malaczt s beereszti a pap sertésóljába.

Mise végeztével megköszöni a papnak a tett szolgálatot s jelenti, hogy a malacz ott van már az ólban, mit megnézvén a pap, azt mondja a cigánynak:

„Hiszen nagyon kicsiny, sovány és koszos ez a malacz!”

„Hja tisztelendő atyasága, minő a mise, olyan a malaes,” Jön a felelet.

A szándék annyi mint a cselekedet.

A gyónó cigánytól azt kérdi többi közt a pap:

„Nem loptál-e?”

„Nem loptam, csak akartam, pedig ípen tisztelendő úr kukuricsájából,” válaszol a cigány.

„Fiam, az akarat annyi, mint ha megtetted volna,” figyelmezteti a pap s kiszabja a peniteneziát.

A cigány azonban falu csősze is volt s néhány nap múlva a pap lovait egy zabtábla felé fejfel fordulva találta. Kapja magát, behajtja azokat s hajtópénzt követel.

„Hiszen nem voltak a zabban” mond a pap.
„De bele akartak menni, má pedig azs akarát annyi, mint ha teli abrakoltak vóna magokat belile,” felel a more.

Krisztus erős teste.

A cigány rosz fát tett a tűzre, mert sok év óta nemcsak hogy maga sem volt gyónni, de több fiát is elmulasztotta kitaníttatni a gyónáshoz. Töprekedett magában, hogyan lehetne e mulasztást jóvá tenni, mert gondolta, hogy nem lehetetlen e bajt is valami szép szerével valahogyan elintézni, de látta azt is. hogy itt csak okos ember tanácsa húzhatja ki a sárból. Kapja hát magát a rajkókkal együtt elmegy a kántorhoz s elmondván az ügyet, kérdi: mit tevő legyen.

„Hát csak az a baj?” kérdi a kántor, „hiszen azon nagyon könnyen segítünk.”

„Azs isten is megáldja kántor uramat.” felvidultan szól a cigány, „de én is megszolgalom valaha, még azst is megtesem, hogy ingyen csinálók sögeket a – koporsójába”.

„Hát ha akarod, meggyóntatlak én”, mond a kántor.

A cigány örömmel elfogadta az ajánlatot, a dévaj kántor pedig kifordult a szobából s pogány erős tormából ostyaalakú szeleteket aprított, az öreg számára néhány vastagabbat készítvén. A dade majd megfűlt az erős tormától, de nagy nehezen valahogy csak lenyelte, azután felszólal:

„Kirem kántor uramat, ezseknek az ártatlanoknak (fiaira mutatott) ne adjon olyan nagy darabot, mint nekem, abból a Krisztus erős testiből, mert bizson mind beledeglik tőle.”

Írást is tud a cigány.

„Tudsz is te becsületes írást” szolt egy barna zenész jó kedvében vetélkedő társához.

„Má hogy ne tudnék! – kenyeked keze-pin menjen ki a lelked – hát ki vitte P.-be azt a hárompecsétes levelet? nem ín, be?” megvetőleg felelt primásának a levélvivő.

Szégyen miatt is meghalna.

Országút mellett volt a cigány ég és föld közé felmagasztalendő. Hallotta azonban, hogy a kivégeztetendőnek utolsó kívánságát, ha lehet, teljesíteni szokják. Bízva tehát, hogy az ő kérése sem fog megvettetni, nagy alázattal könyörög:

„Tekintetesz solgabíró uram! azs istenre

kírem, ne tegye rajtam azst a csúfságot, hogy arcsommal akastatna azs út felé, mert bizson ségyen miatt is meg kellene hálnom.”

Az urát elhagyni akaró cigány.

Több évig kályhafűtő volt egy úrnál a cigány. Egyszer betoppan boszúsan urához:

„Nagyságus uram! kírek egy falatka pak-
sint”

„S minek volna az neked?” kérdi ura.

„Elmegyek másutt serencsít próbálni,” felel
a fűstös

„Hát rossz dolgod van nálam, hogy úgy meguntad kenyereimet?” mond az úr.

„Dehogyan untam, dehogyan untam, nagyságus uram!” válaszol a morc, „de sehogy se tetse- nek azsok a súp titulusok, melyeket a nagy- ságus assontúl egísz tílen át kaptam: „Te

huncsus csigány, má megint gézst csinátál.” Pedig azst mondják, hogy: Pesten gézsbül hajókat is csinának, oda megyek hát, tudom, hogy ott mind becsiletem, mind keletem nagyobb les.”

Az újsághordó.

Érdekes eseményekről gyakran hoztak tudósításokat a hírlapok. Egy szenvedélyes újságolvasó cigányt küldött lapjaiért a postára, de a more elmulatott valahol s csak későn este jött meg.

„Ilyen amolyan cigányja, miért hozod olyan későn az újságot?” pattogott a türelmetlen úr.

„Tikintetesz uram! bizson nem jehettem elébb, mert ípensiggel ipen akkor írták,” mentegetőzött a csigaléptű futár.

Bizonyítványt kér a cigány, hogy ő már meghalt.

„Kírem, tekintetes uram! adjon nekem olyan íráskat, hogy én má meghaltam,” rimánkodott a szolgabírónak egy cigány.

„Adok igen szívesen,” válaszol a szolgabíró, „de eredj előbb a plébános úrhoz és hozz tőle olyan íráskát, hogy ő téged már eltemetett.”

Felötlött azonban a szolgabírónak a kérelmező kívánsága, kérdi hát tőle:

„Aztán minek volna neked olyan íráská?”

„Annak la! elvinném Budára, hogy tebbé osztány ne vigyenek katonaszág után.” felelt az ügyes tervkovács.

Ő katona lesz.

„Katona lesek!” hetykén büszkélkedve monda szomszédjának Miska cigány.

„De van-e elég tüzed, ha katona akarsz lenni?” mond neki a szomszéd.

„Aczílom van, taplóm is van, csak kova hibázsik, de azst majd a városban vesék” viszonzá a katonai kellékekkel váltig megismerkedett bátor legény.

Hogy veszi be az orvosságot.

Dögrováson volt a cigány, de nem szeretett volna még kipusztulni a világból. Segítség végett azon emberhez folyamodott hát. a ki oly drága és válogatott étkeket s italokat rendel a gyógyszerútból.

Az orvos porokat rendelt neki, melyeket, úgymond, vízben vegyen be.

Az utasítást jól bevészte emlékezetébe, mert haza jövén egy nagy kád vízbe ült s a porokat szárazon vette be.

Miért hordják a szemüveget?

Két cigánynő soha nem látott még szemüveget. Egyszer csakugyan látott.

„Nem tudnád megmondani,” szolt az egyik a másikhoz, „amott azsazs úr minek hordja azs orrán azst a gembelyű két ablakocskát?”

„Nem tudom,” válaszolt a kérdett, „de bizonyosan azsírít, mert nagyot hall.”

A „fejér személy” nem jó kifejezés.

Beszédbe ered egy cigány a bíróval s ettől kérdi a mostani magyar nemzedék, mely máskép is beszél már, mint a régiek, hogyan nevezi csinos magyarsággal az aszszonyi nemet?

A bíró elszámlálja neki: „Szépnem, nem-

ber, nőnem, hölgy, de a régiek csak fejr személyneg nevezték.”

„Hát má most ezsek kezsül melyik a legjobb?” kérdi tovább a cigány.

„Bizonyosan a régi,” válaszol a bíró.

„Ketve hisem,” felel a more, „mert hogy vóna azs én Pannim fejr szemíly, mikor olyan fekete mint a csigány.”

A régibb család.

Egy büszke uracs azzal akarta bebizonyítani családja régiségét, hogy házának megbar-nult falaira kevélykedve mutatott.

Hallván azt egy ott fetrengett bámész cigány, örömtől sugárzó arczczal ugrott oda s monda:

„Nagyságus uram! úgy hát én még régibb

falamiából való vagyok, mert nemcsak házsam barna, de bőröm is fekete.”

Nem macskaugrás ide Kassa.

Egy úr egy garas ára kassai burnótért küldé cigányát a boltba.

A more egy egész álló hétig volt oda.

Fáradtan , elcsigázva jő meg s ura szánalom helyett szidva fogadja, hogy sokáig járt oda.

A cigány is türelemvesztve kifakad:

„Hát azt gondolja tekintetesz uram, hogy macskaugrás ide Kassa városa?”

A vak ló.

Lovat árult a cigány s jó áron megvette egy úr, de más nap visszavitte neki, mondván:

„Az ördögnek kell ez a ló, hiszen vak; uram fia! egyetlen egy gödör van az utczán s abba is belemegy.”

„Tekintesz uram:” mentegetőzék a csi-szár, „ípen az bizonyítja, hogy a ló nagyon is jól lát, mert ha vak vóna, nem látná a gedret, s elmenne mellette.”

Kenderbe nem megy.

A vásárban szintén lovat állított ki a cigány. Rajta akadt egy paraszt szeme, de félve a cigányok ismeretes furfangosságától, kérdi:

„Te koma! minő hiba van abban a lóban?”

„Nincs abban, gazsduram! semmi hiba, csak hogy kenderbe a világért sem megy,” állítja a cigány.

„Annál kevesebb bírságot fizetek,” gondolja

magában a paraszt s megveszi a különben hibátlan állatot.

Más nap nincs mód, hogy befoghassa, mert a ló kenderbe (hámba) menni csakugyan semmikép sem akar.

Csak szem hibázik.

„Hol loptad azt a szép lovat, te cigány?” kérdi a vásárban egy úr a lócsiszártól.

„Sose kírdje a nagyságus úr,” mond a cigány, „mert azs egisz vásárban enníl szebb lovat aranyakírt. se kap, pedig ezs a csillagokat is leharapná azs ígről, csak élig seme vóna.”

„Van az én granariumomban,” gondolja magában az úr s megveszi a lovat, de midőn otthon eleresztik az udvaron s neki megy és belebotlik a kútválóba, csak akkor vette észre

az úr, hogy másféle szem az, mely a lónak hibázik, mint a minőt ő gondolt.

Merő vak.

Elmondok még egyet a cigány lócsiszárkodásáról.

Lova megint csak vak volt.

„Minő hibája van?” kérdi a vevő.

„Semmi uram! csak hogy merő vak,” hangzék a felelet.

„Nem mondd roszul, te cigány? tán vakmerő?” lett az újabb kérdés.

„Azs azs a! – isten bintesse meg akadozsó nyelvemet – merő vak,” ismétlé a more.

A vevő haza viszi a lovat s csak azután veszi észre, hogy a ló lehetne vakmerő, ha látna.

A cigány meghal.

Nem régen múlt el az idő, midőn a magyar nemes háztelkeket adott a cigányoknak, a miért ezek, valahányszor kellett, muzsikálni, leveleket hordani, udvart seperni s más ilyenféle szolgálatot tenni voltak kötelesek. Bizonyos úrnak szintén voltak ilyen lekötelezettjei.

Katonaszedés közeledett.

Egy arravaló more ugyancsak szepegett. Remegtéhen elmegy urához:

„Az istenre kírem, nagyságus uram! szabadítzon meg a katonaszágtól, mert kilenben mindjárt meghalok.”

A dévaj úr kipillant az ablakon s látja, hogy épen háza felé tart a megyei csendbiztos, azt válaszolja hát a könyörgőnek:

„Szívesen segítenék rajtad, de látod, épen itt jó, pedig éretted, a csendbiztos úr.”

„Jáááj! mindjárt meghalok!” ordít a more.

„Már pedig téged csak a halál szabadít meg a katonaságtól.” mond az úr.

„Jáááj! mindjárt meghalok!” ordít megint a cigány most már azért, hogy ha nem akar katona lenni, csakugyan meg kell halnia.

„Tudod mit? egy mód van rajtad segíteni, ha most mindjárt itt kidölsz s tettetted magadat, hogy meghaltál,” lön az úr tanácsa.

Czigányunknak sem kellett több, azonnal hanyatt esik, kezeit lábait szétveti, szemeit behunyja s mint halott mozdulatlanul ott fekszik.

„Nézd. barátom! e szerencsétlenséget” mondja az úr a belépett csendbiztosnak, „te a rekrutáért jössz, hogy elvigyed magaddal s ijedtében itt hal meg nyakamon.”

A csendbiztos, inkább előmozdítója a tréfának mint elrontója, csak annyit mond:

„Próbáljuk meg. nem lehet-e az életre visszahozni?”

S azonnal hozzálát a cigány tapogatósa-

hoz olyan helyeken is, hol csiklandós az ember, de a halott meg sem mozdul, csak annyi látszott rajta, hogy fogait összeszorította.

Csendbiztosunk hát, e foganatlan kísérlet után, kifordul a konyhába s kevés vártatva visszajő jól megmelegített tűzkotró vaslapoczkával s megérinti vele a cigány egyik lábát. A more nagyot rúgott érintett lábával, de csak fekszik.

„Az egyik lábba *megjött már az élet,*” mond a csendbiztos.

Megsüti azután a másik lábát, a more azzal is nagyot rúg, de csak fekszik.

„A lábakkal már jól vagyunk,” szól a halotttámasztó, „most már följebb megyünk.”

Megsüti azután az egyik tenyerét, a more, mint villanyütésre, mellére kapja azt, de csak fekszik. Másik tenyere is hasonló operation esett át az életjelenség hasonló symptomájával s a halott csak fekszik.

„Ezzel is rendben vagyunk,” mond a csendbiztos” „már csak a fej van hátra.”

A cigány érezve, hogy meleg valami közeledik szájához, elkezdett fúni, mint ha forró kását vinnének orra alá, a csendbiztos pedig oda nyomja ajkaihoz a lapoczkát.

Ekkor vége lőn a more türelmének, fektéből felugrik s elbődül:

„Má inkább lesek katona, csak senet ne csináljanak belilem,” de azért ugyancsak megoldá a kereket.

Mi végre van a cigány teremtvé?

Tanításkor azt kérde egy rajkótól a tanító:

„Mi végre teremtett téged az isten?”

„Falu végire,” volt a rögtönzött rövid válasz.

A levélvivő.

Megmagyarázták a cigánynak, hogy egy távolabb faluban hol keresse azon urat, kinek az általa küldött levél szól.

A levél Sartorynak volt címezve, de e név nagyon bántotta a barna postást, mert nem szeretné, ha kimondásakor azt vélnék felőle, hogy kevés emberséget tud; ő hát illemtudó lesz, ez eltökélt akarata.

A faluban ráakad a házra s annak udvarában épen magára Sartoryra. Levett süveggel hát s bátran, mint kinek kis ujjában vannak az illem szabályai, megszólítja őt:

„Ugyan kérem, nem tudná megmondani, itthon van-e azs a – megtistélem, megkeveitem – Ganajtúry úr?”

Kopott nap.

Egy keményen hideg, de gyönyörű tiszta téli napon monda valaki a cigánynak:

„Úgy-e szép az a nap?”

„Síp, uram! Síp” felelt a didergő, „csak hogynagyon kopott.” Azután szíve mélyéből felsóhajt: „Uram isten! teremthetnél má mást, azs meg; (a napra mutatva) jó vóna holdnak.”

A napszámos.

Sürgős volt a munka s nehezen kapható a napszámos.

Egy paraszt megszólít egy cigányt:

„Nem jőnél holnap napszámba dolgozni?”

„Hát má miért nem? Nem filek én a munkától,” felel a kész napszámos.

Másnap kimennek a munkába s dolgoz-

nak becsületesen. Annak idejében leülnek s elköltik a reggelit. Kelni készül a gazda, de a cigány felszólal:

„Tudja mit, gazsduram? együk meg az ebédet is, azstán uzsonnáig dolgozsunk.”

A paraszt, kapva a serény munkáson, ráállt. Megeszik hát az ebédet s a barna nap-számos felszólal:

„Gazsduram! együk meg az uzsonnát is, azstán setét estig dolgozsunk.”

A gazdának ez ellen sem volt kifogása s nyakára hágnak az uzsonnának.

„Gazsduram!” mond megint a cigány, „má azstán kigyelmed becsületes házsához se megyek, de együk meg a vacsorát is.”

A paraszt rá hagyta magát beszélni s elköltik a vacsorát.

„Most már menjünk dolgozni,” mond az ültéből fölkelő gazda.

„Mit? dolgozni?” szemmeresztve kérdi a

czigány. „Azs apám se dolgozsott vacsora után, de a fia se fog.” S ezzel kidőlt a gyepen s egész nap ott sütközött a verőfényen.

A paraszt hagyta s este haza menvén, kérdé tőle:

„Hát holnap nem jönél el?”

„Hát má miért nem? hisen látja kigyel-med, hogy én a munkától nem filek.”

Kimennek hát más nap is és dolgoznak. Más emberek munkásai reggelihez ültek már, de czigányunk gazdája, ki otthon csaknem hasa megpukkadtáig jóllakott, legkisebbet sem vétet észre, hogy ő is a reggelizők példáját követni akarná. Felszólal hát a more:

„Gazsduram: menjünk má felestekemelni.”

„Hagyjuk ebédre, jobban esik azután,” volt a rövid válasz.

A czigány ráállt, mert kénytelen volt.

Eljő a dél, a gazda csak dolgozik.

„Gazsduram! menjünk má enni,” figyelmezteti a cigány.

„HagyjUk uzsonnára, jobban esik azután,” hangzott a gazda felelete.

A cigány megnyugodott.

Uzsonnakor megint semmi kilátás sem nyílt, hogy a cigány lecsillapíthassa gyomrazajgását, de azért csak felszólal:

„Gazsduram! azs isten is megáldja, menjünk má enni.”

„Hagyjuk vacsorára, jobban esik azután,” biztatta a paraszt.

Mit volt mit tennie? a more ráállt.

Dolgoztak szótalánul. A cigánynak úgy látszott, hogy a nap soha nem haladott égi pályáján oly csigaléptekkel, mint épen akkor. Boszúságában csak úgy lopva int kezével a nap felé, hogy szálljon le. A paraszt észreveszi s épen ellenkezően visszafelé hítja kezével a napot, hogy még tovább világoljon.

Kézintését azután is ismételi a cigány, gazdája hasonlóan. De egyszer, midőn a cigány lopva tett intésével ellenkezően a paraszt visszahíja még a napot, kifakad már a türelmesvesztett more:

„Ugyan ne bántsd má kírlek, mert csak elbolondítod, azst se fogja tudni szót kinek fogadjon, neked-e vagy nekem? hát se ide se oda nem fog menni, csak mindig egy helyben fog állni.”

A lúdnak télen csak egy lába van.

Egy úr téli időben cigánynyal ment ki vadászni, általa akarván az elejtendő vadakat haza vitetni. Tarisznyájába sült ludat tétetett. Dél felé így hangzék az úr parancsa:

„More, eredj rakj tüzet s melegítsd meg a ludat, én azalatt még vadászok.”

A more úgy cselekvék, de mivel nagyon éhezett, lekapta a lúd egyik czombját s oda küldé, a hol az tűz nélkül is megmelegedett.

Megjövén az úr látja, hogy az egyik czomb, az egész lúdból legkedvesebb falatja, oda van.

„Hát hol az egyik czomb?” kérdi a cigánytól.

„Hisen, tekintetes uram! a lúdnak télen csak egy lába van,” elbizottan felel amaz.

„Hogy mersz úgy hazudni?!” rivall rá haragjában a vadász.

„Má pedig úgy van, ha nem hiszi a tekintetes úr, gyűjön csak a faluhoz, mindjárt meglátja,” bizonykodók a cigány.

„No jer!” mond mérgében az úr s előre fente fogát, hogyan fogja a morét fölfenekeltetni.

A falu mellett befagyott patak volt s a lúd, ha jégen áll, egyik lábát rendszerint fölemeli.

Vadászaink kiérnek az erdőből s a cigány már távolról mutatott az egy lábon álló ludakra: „Hát nem mondtam?”

„Csak várj, míg közelebb jövünk” szólta a boszús úr, ki közel jövén a ludakhoz, elkiálta magát: „Brrr!” A ludak megijedtek s mind a két lábára állt valamennyi.

„Látod, hogy két lába van mindegyiknek,” monda az úr.

„Hja!” felel a cigány, „ha a tekintetes úr annak isz az erdőben azst mondta vóna: bur! annak isz két lába lett vóna.”

Ez ötleten az úr elmosolyodott, a cigány kikapta-e a magáét? nem tudom.

A seregélyfészek.

„Tudsz-e még valamit?” kérdé a pap gyónáskor a cigánytól, miután ez elszámlálta bűneit.

Kis gondolkodás után azt feleli a more: „Tudok seregélyfészket egy odvas fában.” Következett vasárnap beszövi oktatásába a pap, hogy a hívek jól gondolják meg, mit kell gyónáskor bűn gyanánt bevallani, nehogy olyanokat is mondjanak, hogy seregélyfészket tudnak. Mire a történetesen jelen volt cigány felszólal:

„Dejs ha má tistelendé atyasaga is tudja, mindjárt isz elmegyek ész kisedem, nem aszért találtam én azst meg, hogy atyasága egye meg.”

Vesztett bor.

Igaz történetet beszélek el.

V . . . án K . . . nál egy tehén veszett meg. A gazdatiszt levágatta s földbe ásatta. Lehetetlen volt, hogy ez eseménynek szét ne fusson egész vidéken a híre. A v...i cigányok egész

atyafisága, sógorsága, rokonsága, komasága nyomban oda csődült, a tehenet éjjel kiásták s más nap volt hegyen völgyön lakodalom.

Megtudva ezt a tiszt, rémülve megy hozzájuk:

„Mit csináltak az isten szerelmeért! hisz az a tehén veszett volt!”

„Hej kasnár uram!” felszólal egy dade, „nem akarna arra a vésett húsrá nem több csak egy akó – vésett bort adni?”

A cigányoknak tatár bajok lett.

Sokan állítják, hogy a veszett állatnak, megholte után, húsa nem veszélyes.

Mi az a csappantyús puska?

Haza került szabadsággal a dade katonafia. Az öreg katonaviselt ember levén, tudakozódott egyről másról, úgy van-e az most is,

mint volt az ő katonakorában? Fia, sokra emlékezteie s beszéltében, megemlíte, történetesen a csappantyús puskát. Ez nagy újság volt a dade előtt. Mohón kérde hát:

„Hát fiam, mi azs a csappantyús puska?”
A fiú nyomban készen volt a felvilágosító magyarázattal:

„Hja dade, a csappantyús puska gonos sersám, mert ha hátul csattan, elül azs isten nyila se tartja meg.”

A fejér kenyér.

Ismeretes dolog, hogy a cigányok nagy kedvelői a fejér kenyérnek.

Egy úr egy karaj fejér és egy karaj barna kenyeret szegvén kérdi Petitől:

„No more, inkább fejéret eszel-e vagy barnát?”

Peti vállai közé szorítva fejét így válaszol:

„Mindegy nagyságus uram! akar a fejr akar a fejr.”

A cigánynak dió nem kell.

Z. megyében a földeken számos diófát láthatunk. Ferkó étvágyat kapott dióra s egy holdvilágos este kiballag a mezőre s felmász egy diófára.

A mint ott keresi a gyümölcsöt, látja, hogy a diónak egy más kedvelője is, egy bozontos medve, ugyanazon fának tart.

Czigányunk ugyancsak lelapult egy vastag ágra, a medve pedig vele szemközt más ágon foglalt helyet.

Diót találván a maczkó, egyik tenyerét kinyújtja, a másikkal ráüt a dióra, Ferkó

pedig azt véli, hogy őt kínálja, egész Hiedelemmel s alázatosság hangján felszólal hát:

„Kesenem, medve uram! most bizson nem kell.”

Húsvéti predikáció.

Húsvétkor templomba ment a rajkó s halotta a paptól, a zsidók mit követtek el nagypénteken az üdvezítővel. Haza jövén, kérdi tőle az apja:

„Hát mit tanultál ott?”

„Azst la, hogy a zsidók irgalmatlanul keresztfára fesítették a Kristust.”

„Láttad?” kérdi a dade.

„Nem.”

„Hát ne besílj,” volt az öreg jóakarató tanácsa, mert ha meghallja a solgabíró, majd

megtanít a tíged olyat fecsegni a zsidókra,
a mit nem láttál.'

Mikor hagyja el feleségét a cigány?

Esküvőre ment az új magyar házaspár.

A szokásos kérdések közt a vőlegénytől
azt kérdi az eskető:

„Soha el nem hagyod-e leendő feleségedet?”

„Soha” volt a felelet, „csak mikor – he-
gedílni megyek.”

A bíró ajtaja ingyen nem nyílik.

Falusi tanács elé idéztetett a cigány, kit
valamiről vádoltak, de rá nem bizonyulván a
vád, fölmentetett. Hálálkodva távozni akar
már, midőn megszólal a törvénybíró:

„Nem úgy van az, koma! a bíró ajtaja nem nyílik ám ingyen.”

Savanyú képet csinált a cigány, vakarta a fejét, melybe sehogy sem akart férni olyan igazságszolgáltatás, hogy ő ártatlannak van nyilvánítva, mégis fizessen. E megjegyzéssel remélt hát a fizetéstől szabadulni:

„Be nagy mester terménybíró uram! hisen látta, hogy a kilincshez nem is nyúltam, mert mikor ide jtettem, azs ajtó – nyitva vót.”

A fogadás.

Lakadalmára húst szükségelvén a cigány, két pár birkában fogadott a juhászszal, hogy ő hálóban tovább kiállja jégen feküdve a hideget, mint a juhász bundában.

Jégre fekszik a két fogadó s nem sokára tapasztalja a juhász, hogy a jég nem ágy.

„Nem iázol?” kérdi a cigánytól.

„Dehogy fázsom!” felel emez. Azután a juhász szeme láttára kidugja egyik ujját a hálólýukon s hirtelen visszarántja azt, mondván: „Juj! de hideg van oda ki.”

E szavakból azt következett a juhász, hogy a cigány *tán* izzad is a hálóban, didegretében a fogadást elvesztettnek nyilvánította.

A cigány nélkül nem végeznek semmit.

Akasztófára ítéltetett a cigány. Könyörgött, ne vigyék őt szekéren és szokásos kísérettel, hogy ne bámuljon s ne mutasson ujjal rá az egész világ, ki fog ő oda maga is menni.

Kellő óvatosság mellett kérése megadatott.

Ballag hát az akasztófa felé, hova kisebb nagyobb csoportokban tódult már a bámész nép.

Egy ilyen, mellette elsiető csoportnak monda a more:

„Sose siessenek olyan nagyon, nem végeznek ott nélkülem semmit is.”

Meghaltam!

Egy kóbor cigánybanda, minőt nem volt ritkaság azelőtt látnunk, éjszakára megszáll a faluban s reggelig elvitte sátorfáját.

Virradatkor nem egy lakos panaszosan jelenti a csendbiztosnak, miét lopták el a cigányok.

A csendbiztos a banda után küldi pandúrait, kik azt szerencsésen utólérték s a csendbiztoshoz visszavezették.

Kiderülvén a lopás, a szernély s vagyonbiztonság öre legelőbb is a vajdát kapatja le.

Alig ütnek rá pár botot, irgalmatlanul ordít:

„Tekintetesz uram! mindjárt meghalok.”

„Semmi bajod sem lesz,” vigasztalja a csendbiztos.

„No ha nem kenyérül rajtam, ahun la! meghaltam,” mondja a vajda s ezzel fejét a deresen fekvő karjaira lehajtja, azután meg sem mozdul, meg se kukkan.

A csendbiztos azonban ismerte már kezein többször is megfordult emberét s csak rá vette a huszonnégyet.

Executio után a vajda elég virgonczan kelt fel a deresről.

„No úgy-e nem haltál meg?” mond neki a biztos.

„Bizson csak annyi híja volt, mint a keremem feketéje,” válaszolt a cigány.

A feszületet megcsókolni vonakodó.

Nagy vihar érte útban a cigányt. Félelmében egy korhadt kereszt alá húzta meg magát, de egy nagy szélroham ledönté a keresztet, mely összetörte a cigány derekát.

Hogy illően búcsúzzék el ez árnyékvilágtól, papot hivatott s midőn ez odanyújta neki a feszületet, hogy csókolná meg, a beteg morogva a falhoz fordítá fejét.

„Miért nem akarod megcsókolni az üdvözítot?” dorgáló hangon kérdi a pap.

„Pustúljon el vele tistelendé úr!” felel a cigány, „mert ezs a kis Kristus, ha felnő, csak olyan pogány les, mint azs, ki a derekamat esseterte.”

A levélvivő.

Grassalkovics berezeg sétakocsizva cigányt ért utól. Mivel épen jó kedve volt a berezegnek, megszólítja a cigányt:

„Hova mégysz, more?”

„Degellőre.”

„Minek?”

„Levelet visek.”

„Kinek?”

„Annak a Kaparkoviesnak.”

„Én is arra megyek, jer, ülj hozzám, velem jöhetsz.”

„Majd fel is ilek én abba a hidasba!” fitymálva szól a cigány.

„No csak jer, bagót kapsz.”

A hintó csáberejének igen, de a bagóénak ellenállni a cigány nem volt képes, beül hát a herczeghez, ki útközben, többi közt, azt kérdi tőle:

„Minő ember az a Kaparkovics?”

„Ő még csak a hogy csak, de azs a csúnya felesége!” kapta válaszul.

Kevés vártatva kérdi ismét:

„Hát azok a tiszték minő emberek?”

„Egyik gonosabb a másiknál, mind olyan pogány mint azs ura.”

A bókot zsebre tette a herczeg.

Azalatt beérnek Gödöllőre s midőn látja a cigány, hogy a kocsis a kastély kapuja felé tart a lovakkal, sejtve, hogy tán rossz fát tett a tűzre, egyet lök könyökével a herczegen:

„Látom má,” úgymond, „hogy befordul, vigye be, kérem, ezst a levelet is.”

„Csak te hozd be magad,” monda a herczeg, ki intézkedett azután, hogy szemmel tartsák a cigányt s midőn hivatni fogja, utasítsák a herczegnőhöz, ennek pedig elbeszélte az egész esetet.

Hivatja azután a cigányt s maga a mel-

lékszobába vonult, ott várandó, hogy fog magán segíteni a more?

„Hogy mertél engem csúnyának nevezni?” kérde a belépőtől a hercegnő.

„Hát mit tudtam én, hogy az a veres hajú huncsut olyan hamar elárul!” mentegetőzék a czigány.

A hercegnő, mondják, ezen elégtételen megnyugodott tökéletesen.

A követ.

Ugyancsak Grassalkovicsnak volt egy igen kedves paripája, melyet, öregsége miatt már csak kegyelemből tartott, de nagy gondját viseltette.

Távolabb útra indulva, monda embereinek:

”Gondotok legyen a paripára, mert ha megdöglök, azt, a ki először kimondja, hogy megdöglött, azonnal föbe lövöm.”

De a paripa sem élhetett örökké s a berezegnek azon távolléte alatt csakugyan megdöglött.

Nagy volt hát a tanakodás, ki jelentse be' a lóhalált a berezegnek s ki lövesse magát föbe? ha épen akkor csakugyan megszabnák bogarai a herczeget s fenyegetését valószínűsítaná.

„Jelentse a lovász, kinek kezére bízva volt a paripa,” vélték némelyek, de az arra utalt, hogy a lovászmester gondviselése alá van adva valamennyi ló, jelentse hát ő. A lovászmester arra hivatkozott, hogy ő a tiszttartónak alárendeltje, jelentse hát az. A tiszttartó szintén szabadkozott, mert ki állíthatja, hogy a paripa épen most döglött volna meg, ha ő viselendé gondját. A felelősséget így toltá egyik a másikra.

Kisegítőnek mutatkozott azon eszme, hogy levélben jelentsék a lóhalált, de az volt a kér-

dés: ki írja a levelet alá? mitől ismét mindenki vonakodott.

Végre az jut valakinek eszébe nem volna-e jó cigányt küldeni a herczeg után? mi egyhangúlag el is lőn fogadva.

Hivatják hát Báló cigányt, ki kész volt jó fizetésért elmenni a berezeg után és a ló megdögöltét bejelenteni, legkevésbé sem tartva attól, hogy őt föbe löje a herczeg.

„Olyan messe útra csak nem mehet azs ember íhen, adjanak még egy kis salonnát, meg fejér kenyeret a tarisnyába,” monda a megkötött alku után a cigány.

„Kapsz azt is,” mondák neki.

„De míg oda lesek, a purgyék se lehetnek harapnivaló nélkül, kírek még egy kila tista búzsácskát,” fűzé tovább kívánatait.

„Kapsz azt is,” mondák neki s meg is adták, csak hogy szabaduljanak követeléseitől.

Báló hát elindult s a herceget csakugyan fölkereste. Bebocsáttatva hozzá:

„Hol jársz, more?” kérdé a herceg.

„Kevetnek jöttem, hercsegséged!” lőn a büszke válasz.

„Minő járatban?”

„Nem adná el hercsegséged azst azs ereg paripát?”

„Mikor árultam én lovaimat czigányoknak?” kiáltott rá a herceg.

„No bizson! tán aszírt olyan kényes hercsegséged arra a paripára, hogy mind a nigy lábát íg felé tartja?”

„Talán megdöglött?”

„Lúje magát főbe hercsegséged, mert első mondta ki, hogy a paripa megdegett,” mohón szólt a czigány.

A herceg elmosolyodott, de a követ is ugyancsak hordta az irháját.

A nagyságos asszony miért kopott ki a komaságból.

Ismerek egy úrhölgyet, kit nagy jósága azon szerencsében részesített, hogy a helybeli cigánynő meghívatta komasszonynak. A meghívás el lőn fogadva.

Történt azonban, hogy az azután szült második gyermeknél, amannak mellőztével, egymás helybeli úrhölgy hasonlóan lett megtisztelve.

Gyermekágy után a cigánynő oda vetődik az első komasszonyhoz, ki kérdi tőle:

„Hogy van a kis fiad?”

„Ezser bajom van vele,” felel a barna komasszony, „erekké sivalkodik s nem hagyott békét, csak menjek megkevetni nagyságus komámasszonyomat, hogy nem a nagyságus asszony lett a kerestanyja. De hát mit tehetek in róla, hogy nagyságus M.-né asszony, amott túnan a másik kastélyban, majd megbomlott,

úgy járt utánam, kírt, rimánkodott, csak fogadjam be komasszonyak. Ostány tudja ides nagyságus komámasszony, hogy nem jó azs, ha azs asszonyok haragban vannak egymással a faluban. Hát nagyságus komámasszony bizson csak azsért kopott ki a komaságból.”

Kik a derekabb gyerekek.

Mulatság volt egy úri háznál s vendégei mulattatására a házi úr barna zenészeket rendelt meg, de egy cseh banda megelőzte őket s játszott már amazok megérkeztekor.

„Későn jöttetek, mond a házi úr, derekabb gyerekek ezek!”

„Oltsák el csak a gyertyákat, majd meglátjuk, kik a derekabb gyerekek?” monda a primás.

A csehek csak hangjegyekből képesek játszani, barna zenészeink elhúznák setétben is.

A rajkók kifognak a táblabíró-n.

Sz ... ban az út mellett több cigány résidentiel van, tele purgyékkal szokás szerint, kiknek szokásuk az úri kocsit, mihelyt észreveszik az úton, körülzsibongni, rókatánczot járni, cigánykereket hányni st., hogy az utastól legalább egy krajczárt kapjanak.

P. . . ez táblabíró-nak, ki gyakran járt Sz. . . on keresztül, abban telt kedve, hogy a kocsijához tódult rajkók szeme láttára kivett zsebéből egy krajczárt, kezét, mint ha a pénzt ki akarná dobni, jobbra balra mozgatta, a sok cigány gyerek , mindegyik ügyekezvén elkapni a krajczárt, egymáson keresztül rakásra bukácsolt, nem kis multságára a táblabíró-nak, ki így hitegetve jókora darabra a falutól elcsalta a rajkókat s elvégre mitsem adott nekik.

De a rajkók is észrevették a cselt, Még egy próbát tesznek hát, s meglátva a táblabí-

rót, ki megint kivette zsebéből a krajczárt, körülsereglik kocsiját:

„Nagyságus úr! ín rókatánczot tánczolok, ín cigánykereket hányok egy krajcsárért,” s mindenik sivalkodik, mit tud produkálni egy krajczárért.

A táblabíró újra csak hitegeti, de ők is megfordítják a dolgot s concertet kezdenek sipítani:

„Nem vagy nagyságus, hanem p...eczkéro!
– p...eczkéro! – p...eczkéro!”

Azóta valahányszor arra ment a táblabíró, a cigánysereg azonnal kizúdult az útra s tele torokkal kiabált: p...czkéro! – p... czkéro!

– p... czkéro!

A táblabíró sokallni kezdte a dolgot, végre húszasokat is szórt a rajkóknak, csak ne p...czkérózzák.

Még majd azt mondják róla, hogy czigány.

O...ban van egy zenész, kit nem annyira barnának, mint feketének lehet mondani. Egy majáliskor hajadon fővel játszott. A nap szépen rásütvén, megszólítja egy társa:

„Tedd fel kalapodat, mert úgy elsit a nap, hogy majd azst mondják csigány vagy.”

A tűznél is nagyobb szerencsétlenség.

1857-ben történt.

Döglött a baromfi s jó dolguk volt a cigányoknak.

Egy more a szomszéd faluból, hol kevésel azelőtt tűz volt, szomorúan beköszönt egy úrhoz.

„Mi újság D...on?” kérdi emez.

„Semmi jói” fájdalmas panaszhangon felel a cigány.

„Talán megint tűz volt?” részvétellel tudakozza az úr.

„Annál is nagyobb!”

„Micsoda?”

„Nem hal ma a liba.”

Istennek báránya.

A pap megtanította a gyónó cigányt, mikor kell a szent cselekvénykor felfohász-kodnia: „Istennek báránya, ki elveszed a világ bűneit, könyörülj rajtam!”

Egy év múlva megint gyónni készült, de addig a fohászt nem ugyan egészen, mégis jóformán elfeledte. Nehogy tehát megpiron-gassa feledékenységéért a pap, kérde a juhászt:

„Juhásgazsda! hogy híják azst a báránt, a ki tavai siletett a világra?’

„Toklyónak,” monda a kérdett.

Bátran megy hát gyónni a more s kellő helyén felsóhajt:

„Istennek toklyója, a ki tavai bárán vótál, kenyerilj rajtam!”

„Nem istennek toklyója, hanem istennek báránya,” figyelmezteti a pap.

„De hamis tistelendé atyasága! hisen emlékezsem még, hogy tavai vót bárán, azsóta bizson sip toklyócska lehetett belíle,” viszonzá a cigány.

T a r t a l o m .

	lap
Előszó	3
Csak a generalis?	5
Minő a szolgálat, olyan a fizetés.....	6
A szándék annyi mint a cselekedet	8
Krisztus erős teste	9
Írást is tud a cigány	11
Szégyen miatt is meghalna	–
Az urát elhag ³ rni akaró cigány.....	12
Az újsághordó.....	13
Bizonyítványt kér a cigány, hogy ő már meghalt.....	14
Ő katona lesz	–
Hogy veszi be az orvosságot?	15
Miért hordják a szemüveget?	16
A ‚fejér személy‘ nem jó kifejezés	–
A régibb család	17
Nem macskaugrás ide Kassa.....	18
A vak ló	–
Kenderbe nem megy	19
Csak szem hiányzik	20
Merő vak.....	21
A cigány meghal	22

Mi végre van a cigány teremtvé?	25
A levélvivő	26
Kopott nap	27
A napszámos.....	29
A lúdnak télen csak egy lába van.....	31
A seregélyfészek.....	33
Vesztett bor.....	34
Mi az a csappantyús puska?.....	35
A fejér kenyér.....	36
A cigánynak dió nem kell	37
Húsvéti prédikáció	38
Mikor hagyja el feleségét a cigány.....	39
A bíró ajtaja ingyen nem nyílik	–
A fogadás.....	40
A cigány nélkül nem végeznek semmit.....	41
Meghaltam!.....	42
A feszületet megcsókolni vonakodó	44
A levél vivő	45
A követ	47
A nagyságos asszony miért kopott ki a komaságból?.....	51
Kik a derekabb gyerekek?	52
A rajkók kifognak a táblalábrón.....	53
Még majd azt mondják róla, hogy cigány.....	55
A tűznél is nagyobb szerencsétlenség.....	–
istennek báránya	56